

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ของ

องค์การบริหารส่วนตำบลด้านมะขามเตี้ย

อำเภอตำบลมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

คำนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษของไทยสร้างสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน และเป็นสิ่งมีคุณค่ายิ่งที่ชุมชนรุ่นหลังควรอนุรักษ์และสืบสานต่อไป ภูมิปัญญาส่วนใหญ่จะเชื่อมโยงสู่การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นการสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และนำไปสู่ การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆ ต่อไป หากต้องการจะอนุรักษ์และปรับใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ภูมิปัญญาเดิมกับภูมิปัญญาใหม่ให้สอดคล้องกับฐานทรัพยากรที่มีอยู่ ผนวกกับปัจจุบัน เยาวชนและคนรุ่นต่อมาไม่ค่อยให้ความสำคัญ หรือไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนมากนัก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำเอกสารภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลด่านมะขามเตี้ย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๑. กสิกรรมธรรมชาติ บ้านท่าไม้ยาว	๑
๒. โคกหนองนา ดานที่	๓
๓. การสานส้มไก่	๔
๔. ลูกประคบสมุนไพร	๕
๕. เกษตรกรรมธรรมชาติ นายนิเวศ	๖
๖. โปสการ์ดดิน	๗

ทะเบียนฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลด่านมะขามเตี้ย

๑. กลีกรมธรรมชาติ บ้านท่าไม้ยาว

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ด้านเกษตรกรรม

ความเป็นมา

- เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้สัมผัสวิถีชีวิตของคนในชุมชนและธรรมชาติที่บริสุทธิ์ นอกจากนี้จะได้รับฟังการให้ความรู้เชิงประสบการณ์แล้วจะได้สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ผ่านธรรมชาติ ทั้งเกษตรผสมผสานเพื่อความยั่งยืน การเพาะเห็ด (โรงเรือน/เห็ดโอ่ง) การแปรรูปสมุนไพรจากฟักข้าว ความงามจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนรุ่นเก่าผสมผสานกับความคิดริเริ่มของคนรุ่นใหม่ เตาะชีวมวลภูมิปัญญาการประดิษฐ์ของคนในชุมชน น้ำต้นไผ่ วิถีชีวิตภูมิปัญญาชาวบ้านจากรุ่นสู่รุ่น

ผู้ประสานงาน

- นางสาวกาญจนา ป้อมสกุล

ที่อยู่

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าไม้ยาว หมู่ ๖ ตำบลด่านมะขามเตี้ย อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

๒. โคนง นา ตานที

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ด้านเกษตรกรรม

ความเป็นมา

- โคนง-นา โมเดล คือ การจัดการพื้นที่ซึ่งเหมาะกับพื้นที่การเกษตร ซึ่งเป็นผสมผสานเกษตรทฤษฎีใหม่ เข้ากับภูมิปัญญาพื้นบ้านที่อยู่อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติในพื้นที่นั้นๆ โคนง-นา โมเดล เป็นการที่ให้ธรรมชาติจัดการตัวมันเองโดยมีมนุษย์เป็นส่วนส่งเสริมให้มันสำเร็จเร็วขึ้นอย่างเป็นระบบ

ผู้ประสานงาน

- นายที นิ่มนวล

ที่อยู่

- หมู่ ๗ บ้านหนองหวาย ตำบลด่านมะขามเตี้ย อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

๓. การสานส้อมไก่

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ด้านหัตถกรรม

ความเป็นมา

- การสานส้อมไก่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นทำด้วยไม้ไผ่หรือหวาย จากฝีมือและความคิดของภูมิปัญญาชาวบ้าน การจักสารเป็นการใช้เวลาว่างหลังจากเสร็จสิ้นจากการทำนาทำไร่ โดยมีวัตถุประสงค์จากไม้ไผ่มาจักสารให้เป็นรูปร่าง

ผู้ประสานงาน

- นายมนัส วันทอง

ที่อยู่

- บ้านเลขที่ ๑๒๖ หมู่ ๒ ตำบลด่านมะขามเตี้ย อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

๔. ลูกประคบสมุนไพร

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ด้านการแพทย์ไทย

ความเป็นมา

- ลูกประคบสมุนไพร คือ ผ้าที่ใช้สมุนไพรหลายอย่างมาห่อรวมกัน นำมาหนึ่งให้ร้อน เป็นวิธีการบำบัดรักษาของการแพทย์แผนโบราณ แล้วประคบบริเวณที่เจ็บปวด เคล็ดขัดยอก โดยอาศัยความร้อนและคุณสมบัติสมุนไพร ทำให้อาการดีขึ้น คนไทยนิยมใช้ ลูกประคบสมุนไพร รักษากันมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน โดยมักใช้รักษาควบคู่กับการนวดไทย คือ หลังจากนวดเสร็จแล้วจึงประคบนาบไปตามร่างกาย ผลของความร้อนที่ได้จากการประคบ ทำให้หลอดเลือดฝอยขยายตัว และตัวยาสมุนไพรร้อน ๆ ซึมผ่านชั้นผิวหนังเข้าสู่ร่างกาย และยังช่วยทำให้เนื้อเยื่อพังผืดยึดตัวออก ลดการติดขัดของข้อต่อ ลดการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อ ลดปวด ช่วยลดการบวมที่เกิดจากการอักเสบของกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อต่อ และช่วยเพิ่มการไหลเวียนของโลหิต

สมุนไพร" ที่ใช้ในตำรับยา "ลูกประคบสมุนไพร" มีแตกต่างกันไปในวัตถุประสงค์ของการรักษา เช่น ตำรับแก้ปวดเมื่อย ตำรับแก้เหน็บชา ตำรับแก้อัมพฤกษ์ อัมพาต ตำหรับแก้ตะคริว เป็นต้น ตำรับแก้ปวดเมื่อยของแต่ละแห่ง อาจไม่ใช่สูตรเดียวกัน แต่มีตัวยาหลักเหมือนกัน ส่วนมากแล้วมักใช้ "ลูกประคบสมุนไพร" ประคบกันในผู้ที่มีอาการเคล็ด ขัดยอก ช้ำบวม แต่ถ้าต้องการประคบเพื่อคลายเครียด คลายเมื่อยล้า ก็สามารถทำได้ การประคบด้วยลูกประคบสมุนไพรเพื่อคลายเครียดนี้ จะช่วยให้คุณหายจากอาการอ่อนล้า อาการปวดเมื่อย กล้ามเนื้อเส้นเอ็น เกิดความกระปรี้กระเปร่า สบายเนื้อสบายตัวขึ้นมาโดยพลัน "ลูกประคบสมุนไพร" นี้ปรากฏว่ามีมาแล้วช้านาน นอกจากจะมีการนำเอาสมุนไพรต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์เป็นยาถิ่นรักษาอาการของโรคต่างๆ หรือนำสมุนไพรบางชนิดมาปรุงเป็นยาบำรุงกำลัง บำรุงร่างกาย ขจัดโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ แล้วยังสามารถนำมาใช้เป็นยารักษาอาการภายนอกร่างกายได้อีกด้วย มีทั้งที่นำมาใช้เดี่ยว ๆ หรือนำมาปรุงผสมผสานเข้าด้วยกันหลายๆ อย่างเป็นยาทาก็ได้ เป็นยาพอกก็ได้ เป็นยาพ่น เป่าเป็นยาสูบ ยาอม ยารมควัน หรือยาประคบก็ได้ สารพัดสารพัน นี่คือนมรดกทางภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้านหรือแพทย์แผนโบราณของไทยเราโดยแท้

ผู้ประสานงาน

- นางชื่นกมล ใจศิริ

ที่อยู่

- บ้านเลขที่ ๙๑ หมู่ ๑๐ ตำบลด่านมะขามเตี้ย อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

๕. เกษตรกรรมธรรมชาติ นายนิเวศ

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ความเป็นมา

- การริเริ่มการเกษตรแบบยั่งยืน มาจากแนวคิดที่ต้องการจะปรับเปลี่ยนการเกษตรกระแสหลัก ให้นำมาคำนึงถึงสมดุลของระบบนิเวศในไร่นา ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งยังสามารถก่อให้เกิดผลกำไร จากการผลิตมีการเกื้อหนุนให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม เพิ่มคุณธรรมและคุณค่าของมนุษย์เป็นการนำไปสู่การพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน

ผู้ประสานงาน

- นายนิเวศ ฉ่ำเกตตุ

ที่อยู่

- หมู่ ๔ บ้านโป่งนก ตำบลด่านมะขามเตี้ย อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

๖. โบสถ์ดิน

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ด้านศิลปกรรม

การดำเนินงาน

- วัดพระธาตุโป่งนกตั้งอยู่บนเขาโดดเด่นโอบรอบด้วยเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งกั้นเขตแดนไทย-พม่า สภาพภูมิทัศน์บริเวณวัดในช่วงเดือนตุลาคม-มกราคม จะมีทุ่งบัวตองออกดอกบานสะพรั่งสวยงาม พื้นที่ใกล้เคียงเป็นแหล่งธรรมโบราณและภายในวัดมีพระอุโบสถดินซึ่งสร้างเป็นหลังที่ ๙ ในรัชการที่ ๙ หนึ่งใน ๔ ภาคของประเทศและเป็นตัวแทนของภาคกลางและภายในศาลาประทุมรัตน์มีพระพุทธรัตนมหาเศรษฐี (หลวงพ่อเศรษฐี) ซึ่งสร้างด้วยพลอยขาวสวยงาม

ผู้ประสานงาน

- พระครูมงคลกาญจนวิจิตร

ที่อยู่

- วัดพระธาตุโป่งนก หมู่ ๔ บ้านโป่งนก ตำบลด่านมะขามเตี้ย อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี